

Υπόθεση C-416/20 PPU

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

7 Σεπτεμβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Hanseatisches Oberlandesgericht (Αμβούργο, Γερμανία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

4 Σεπτεμβρίου 2020

Κατηγορούμενος:

TR

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης – Εκτέλεση – Αποφάσεις που εκδόθηκαν στο πλαίσιο δικών στις οποίες ο κατηγορούμενος δεν παρέστη αυτοπροσώπως – Διαφυγή – Οδηγία 2016/343 – Άρθρα 8 και 9 – Δικαίωμα παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του – Δικαίωμα σε νέα δίκη – Άρνηση εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης λόγω μη τήρησης εκ μέρους του αιτούντος κράτους των επιταγών της οδηγίας 2016/343 – Επιτρέπεται

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικό ερώτημα

Έχουν οι διατάξεις της οδηγίας 2016/343, και ειδικότερα τα άρθρα της 8 και 9, την έννοια ότι, κατά τη λήψη απόφασης περί εκδόσεως ερήμην καταδικασθέντος προσώπου από κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε άλλο κράτος μέλος με σκοπό την άσκηση ποινικής διώξεως, το επιτρεπτό της εκδόσεως –ιδίως στην περίπτωση της λεγόμενης διαφυγής– εξαρτάται από την τήρηση εκ μέρους του αιτούντος κράτους των προϋποθέσεων της εν λόγω οδηγίας;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών (2002/584/ΔΕΥ) (ΕΕ 2002, L 190, σ. 1), ιδίως άρθρο 4α

Οδηγία (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (ΕΕ 2016, L 65, σ. 1), ιδίως άρθρα 8 και 9

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen [νόμος περί της διεθνούς δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις] (στο εξής: IRG), όπως δημοσιεύθηκε στις 27 Ιουνίου 1994 (BGBl. I, σ. 1537), ο οποίος τροποποιήθηκε εσχάτως με το άρθρο 4 του νόμου της 10ης Δεκεμβρίου 2019 (BGBl. I, σ. 2128), ιδίως άρθρο 29, παράγραφος 1, και άρθρο 83, παράγραφος 2, σημείο 2

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Το αιτούν δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί του επιτρεπτού της έκδοσης του κατηγορουμένου στη Ρουμανία. Τη νομική βάση αποτελούν τρία ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης, τα οποία έχουν εκδοθεί για την εκτέλεση στερητικών της ελευθερίας ποινών.
- 2 Με βάση τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου, ο κατηγορούμενος δεν παρέστη στις δίκες στο πλαίσιο των οποίων εκδόθηκαν οι αντίστοιχες αποφάσεις. Τα ρουμανικά δικαστήρια δεν είχαν δυνατότητα επικοινωνίας μαζί του κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής των διαδικασιών. Δεν διέμενε πλέον στην τελευταία δηλωθείσα διεύθυνση κατοικίας του στη Ρουμανία, δεδομένου ότι είχε μεταβεί στη Γερμανία. Η διεύθυνση κατοικίας του στη Γερμανία δηλώθηκε μόνο για μικρό χρονικό διάστημα. Κατά δήλωση της συντρόφου του, έπαυσε, στη συνέχεια, να δηλώνει τη διεύθυνση κατοικίας του ενώπιον της υπηρεσίας δημοτολογίου, επειδή καταζητείτο από τις ρουμανικές αρχές. Κατά τον χρόνο της σύλληψής του, ο κατηγορούμενος έφερε έγγραφο πιστοποίησης ταυτότητας στο όνομα τρίτου.
- 3 Στη σχετική διαδικασία, την υπεράσπιση του κατηγορουμένου ανέλαβε, σε πρώτο βαθμό, ένας συνήγορος της επιλογής του και, σε δεύτερο βαθμό, ένας αυτεπαγγέλτως διορισθείς συνήγορος.
- 4 Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 83, παράγραφος 2, σημείο 2, του IRG. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι, σε περίπτωση υποβολής αίτησης έκδοσης με σκοπό την εκτέλεση ποινής, η έκδοση

επιτρέπεται ακόμη και αν ο καταδικασθείς δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως στη δίκη στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η απόφαση, αν ο καταδικασθείς, έχοντας λάβει γνώση της σε βάρος του διαδικασίας, στην οποία συμμετείχε συνήγορος υπεράσπισης, εμπόδισε, με τη διαφυγή του, την αυτοπρόσωπη κλήτευσή του. Η εν λόγω διάταξη εκδόθηκε προκειμένου να μεταφερθεί το άρθρο 4α της απόφασης-πλαisiού 2002/584/ΔΕΥ στην εσωτερική έννομη τάξη.

Κυριότερα επιχειρήματα του κατηγορουμένου

- 5 Ο κατηγορούμενος υποστηρίζει, εντούτοις, ότι η αιτηθείσα έκδοση δεν είναι επιτρεπτή. Στηρίζεται, συναφώς, στα άρθρα 8 και 9 της οδηγίας 2016/343. Ισχυρίζεται ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των εν λόγω διατάξεων. Η Ρουμανία δεν διασφάλισε ότι ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα σε επανάληψη των διαδικασιών.
- 6 Βάσει του άρθρου 9, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2016/343, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος, σε περίπτωση που δεν παρίστατο στη δίκη του, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε απόφαση για την ενοχή ή την αθωότητα του, και που δεν έχει ενημερωθεί σχετικά με τη δίκη, έχει δικαίωμα σε νέα δίκη ή σε άλλο ένδικο μέσο προστασίας, το οποίο επιτρέπει επαναπροσδιορισμό της ουσίας της υπόθεσης, περιλαμβανομένης της εξέτασης νέων αποδεικτικών στοιχείων, και το οποίο ενδέχεται να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής απόφασης.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

- 7 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο κατηγορούμενος δεν «ενημερώθηκε» σχετικά με τις δίκες κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2016/343.
- 8 Κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, τούτο προϋποθέτει τουλάχιστον να «μπορεί να εντοπιστεί» το εν λόγω πρόσωπο (συμπέρασμα εξ αντιδιαστολής από το άρθρο 8, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2018/343). Δεν αρκεί απλώς και μόνον η κατά πλάσμα δικαίου ενημέρωση, για παράδειγμα μέσω της θυροκόλλησης επίσημων κλητεύσεων στην τελευταία γνωστή διεύθυνση κατοικίας του κατηγορουμένου, δυνατότητα η οποία φαίνεται να προβλέπεται στο ρουμανικό δίκαιο.
- 9 Όπως όμως προκύπτει από το άρθρο 8, παράγραφος 4, της οδηγίας 2018/343, απόφαση μπορεί να εκδοθεί ερήμην μόνον αν ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα σε νέα δίκη σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας αυτής. Ωστόσο, τούτο δεν μπόρεσαν να το διασφαλίσουν οι ρουμανικές αρχές στην προκειμένη περίπτωση. Ούτε βάσει των κρίσιμων διατάξεων του ρουμανικού δικαίου φαίνεται να παρέχεται στον κατηγορούμενο τέτοιο δικαίωμα σε νέα δίκη.
- 10 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει συμπληρωματικώς ότι, στις επίμαχες διαδικασίες, ο κατηγορούμενος δεν εκπροσωπήθηκε, σε δεύτερο βαθμό, από

«εξουσιοδοτημένο δικηγόρο» κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2018/343. Τέτοια περίπτωση συντρέχει μόνον όταν ο κατηγορούμενος «έχει δώσει εντολή» (αιτιολογική σκέψη 37 της οδηγίας). Ο αυτεπαγγέλτως διοριζόμενος συνήγορος ορίζεται από το δικαστήριο. Ωστόσο, κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, είναι αμφίβολο κατά πόσον η οδηγία 2018/343 έχει, πραγματικά, εφαρμογή στον τομέα της εκτέλεσης των ευρωπαϊκών ενταλμάτων σύλληψης. Κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, δεν έχει εφαρμογή.

- 11 Ο ρυθμιζόμενος από την οδηγία 2016/343 τομέας περιορίζεται, στην πραγματικότητα, στις απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να πληρούν οι ερήμην διαδικασίες στα κράτη μέλη. Επομένως, τυχόν διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας, ώστε να εμπίπτουν σε αυτό και οι διαδικασίες έκδοσης, χρήζει δικαιολόγησης.
- 12 Ως δικαιολόγηση δεν μπορεί να προβληθεί η ανάγκη εναρμόνισης των οικείων ρυθμιζόμενων τομέων. Τούτο διότι στο πλαίσιο της διαδικασίας έκδοσης δεν πρέπει, κατ' αρχήν, να εξετάζεται η τήρηση των κανόνων που διέπουν εθνική διαδικασία. Τούτο θα περιόριζε τις δυνατότητες της διαδικασίας έκδοσης και θα αντέβαινε στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και στην αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Το δίκαιο της έκδοσης πρέπει οπωσδήποτε να περιορίζεται στην επιλεκτική εξέταση των στοιχείων που ο νομοθέτης χαρακτηρίζει ως απαραίτητα.
- 13 Εξάλλου, η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ δεν έχει τροποποιηθεί ή διευρυνθεί προκειμένου να περιληφθεί η πρόβλεψη ότι, στο πλαίσιο του επιτρεπτού της έκδοσης, πρέπει να εξετάζονται επίσης οι απαιτήσεις της οδηγίας 2016/343.
- 14 Επιχείρημα κατά της εφαρμογής της οδηγίας 2016/343 αποτελεί επίσης το ιστορικό θέσπισης της εν λόγω οδηγίας. Τα συμμετέχοντα στη θέσπιση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας όργανα διέγνωσαν μεν τις διαφορετικές απαιτήσεις που ισχύουν για τις ερήμην αποφάσεις στο δίκαιο της έκδοσης και στην οδηγία, αλλά αποφάσισαν μολαταύτα να μην προβούν σε εναρμόνιση.
- 15 Όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συνεδρίασης της συντονιστικής επιτροπής στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις (βλ. έγγραφο 12955/14 του Συμβουλίου της 9ης Σεπτεμβρίου 2014, σ. 2 επ.), η Επιτροπή τάχθηκε υπέρ της εναρμόνισης των απαιτήσεων της οδηγίας 2016/343 και του δικαίου της έκδοσης, με τη μορφή του άρθρου 4α της απόφασης-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ, για τον λόγο ότι, παρά τους διαφορετικούς ρυθμιζόμενους τομείς στους οποίους εφαρμόζονται οι εν λόγω κανόνες, πρόκειται, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, για ελάχιστες απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να πληρούν οι εθνικές ποινικές διαδικασίες στο έδαφος της Ένωσης και, ως εκ τούτου, οι ρυθμίσεις είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους:

«According to the Commission, the rules that apply in case of the absence of a person at his or her trial are intrinsically linked to the right of that person

to be present at the trial. This right and the criteria to judge suspects or inpassed persons in their indiction would be two sides of the same coin.» (σ. 3).

- 16 Ωστόσο, η προσπάθεια της Επιτροπής να υιοθετηθεί η πρόταση αυτή δεν ευοδώθηκε, δεδομένου ότι οι εκπρόσωποι των κρατών μελών επισήμαναν ότι πρόκειται για διαφορετικούς ρυθμιζόμενους τομείς και σκοπούς και αρνήθηκαν, ως εκ τούτου, ομόφωνα να επεκτείνουν την εφαρμογή του σχεδίου οδηγίας στο δίκαιο της έκδοσης:

«It was reminded that the Framework Decision was concluded in another legal context (with unanimity voting) and that it had another aim than the present draft Directive (mutual recognition versus establishing minimum rules). Hence, it would not be desirable to transport the text of the Framework Decision into the draft Directive» (σ. 2).

- 17 Επιπλέον, η μη εφαρμογή της οδηγίας στις αποφάσεις έκδοσης ουδόλως συνεπάγεται την ισχύ αντιφατικού νομικού πλαισίου. Η εξέταση της ύπαρξης και η επιβολή της προστασίας του δικαιώματος σε νέα δίκη, το οποίο κατά πάσα πιθανότητα υφίσταται στην υπό κρίση περίπτωση, δεν εμπίπτει, εν τέλει, στη διαδικασία έκδοσης, αλλά στη δικαιοδοσία των ρουμανικών δικαστηρίων και στις αντίστοιχες δυνατότητες ελέγχου σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- 18 Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο καθόσον θα πρέπει να θεωρηθεί ότι τα ρουμανικά δικαστήρια έχουν τη δυνατότητα, παρά την αντίθετη διάταξη του ρουμανικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, να επιτρέπουν, εφαρμόζοντας άμεσα την οδηγία 2016/343, την κίνηση νέας διαδικασίας.
- 19 Επιπλέον, η εφαρμογή της οδηγίας 2016/343 στις αποφάσεις έκδοσης θα είχε ως συνέπεια η έκδοση σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να υπόκειται, εν μέρει, σε αυστηρότερες απαιτήσεις σε σχέση με την έκδοση σε τρίτες χώρες. Τούτο θα ήταν διαμετρικά αντίθετο προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων των άλλων κρατών μελών της Ένωσης βάσει του άρθρου 82 ΣΛΕΕ, στην οποία ερείδεται η δικαστική συνεργασία στις ποινικές υποθέσεις εντός της Ένωσης.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι διαφορετικές απόψεις, οι οποίες δίδουν περισσότερη έμφαση στην ενότητα της έννομης τάξης, συνάγοντας ως εκ τούτου το συμπέρασμα ότι οι απαιτήσεις που θέτει η οδηγία 2016/343 για τις ερήμην διαδικασίες έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα και για τις διαδικασίες έκδοσης, θα μπορούσαν επίσης ευλόγως να υποστηριχθούν και όντως υποστηρίζονται.